

Maties Palau Ferré vist per la premsa montblanquina (1950-1962)

Francesc **Marco Palau**

• **Maties Palau Ferré vist per la premsa
montblanquina (1950-1962)**

• Francesc **Marco Palau**
• *francesc.marco@estudiants.urv.cat

• **Resum:** Aquest article s'endinsa en la trajectòria del polifacètic artista Maties Palau Ferré a través de les referències de premsa aparegudes a *Montblanch. Boletín de cultura e informació local* en els anys 1950-1962. Així, a partir del buidatge de la publicació, l'autor s'apropa al tractament que el mitjà de comunicació montblanquí ofería de Palau Ferré a la dècada dels cinquanta i seixanta del segle XX. D'aquesta manera s'exposa una vessant fins ara no estudiada d'aquest representant de l'art contemporani català.

• **Paraules clau:** premsa, Palau Ferré, Montblanc, segle XX, pintura

El paper de la premsa com a eina d'informació i de transmissió ha estat clau al llarg dels darrers segles, també per a conformar uns elements referencials compartits, tot constituint o reforçant un discurs i un imaginari col·lectiu. Cal analitzar la premsa en el seu context específic per poder entendre'n motivacions i objectius. En el cas que ens ocupa aquí, es fa referència a un mitjà de comunicació concret de la Conca de Barberà, *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, actiu a la capital comarcal des de 1950 fins 1962, amb l'objectiu de situar quina mirada s'oferia del singular artista Maties Palau Ferré (Montblanc, 1921-2000).

Cal remarcar que aquest no és un estudi de voluntat quantitativa, ni per extreure'n conclusions numèriques de freqüència que després puguin tractar-se estadísticament, sinó que pretén aproximar-se a la manera com les pàgines de la publicació tractaven el pintor, escultor i ceramista montblanquí. El cert és que aquesta, la de la publicació *Montblanch*, era una font encara no utilitzada en els diversos estudis precedents sobre el pintor i, per tant, serà imprescindible de cara a anar conformant –i aquest és un pas més– l'estudi de Palau Ferré en tota la seva globalitat¹.

Noia amb vestit de tonalitats

La premsa d'un temps

Apareguda l'abril de 1950 i, per tant, després de la post-guerra, el *Boletín Montblanch* ocuparia un buit existent en aquells anys. Amb el nou mitjà es disposava d'una premsa pròpia per a tractar els assumptes relatius a la capital de la Conca de Barberà. Aquest, com altres periòdics conques d'aquell moment, han centrat l'interès d'alguns investigadors, i en els darrers anys se n'han publicat diverses consideracions.² Josep M. Grau Pujol, per exemple, ens parla de la publicació com una capçalera que, tot i existir en plena dictadura no era, *per se*, ideològicament franquista, i que hom no podria considerar emmarcada dins de la premsa del *Movimiento*, com alguna vegada s'havia apuntat. Tot i així, era una publicació escrita en castellà –per les exigències del moment– i on es practicava l'autocensura en cada número, per tal d'evitar represàlies.

Portada de la revista *Montblanch*.

En uns anys en que ja existien a les comarques tarragonines diverses iniciatives semblants –bàsicament fulls parroquials i publicacions de caràcter local, a més del *Diario Español*– la proposta de constituir un mitjà escrit també a Montblanc va prosperar. El projecte va ser fruit de Josep Monmany i de diversos treballadors del Banc de Valls, «amb inquietuds culturals, procedents de famílies de tradició catòlica i catalanista, no sempre conservadora i de diferents edats, a banda, hi havia montblanquins residents a Barcelona, alguns amb estudis superiors»³.

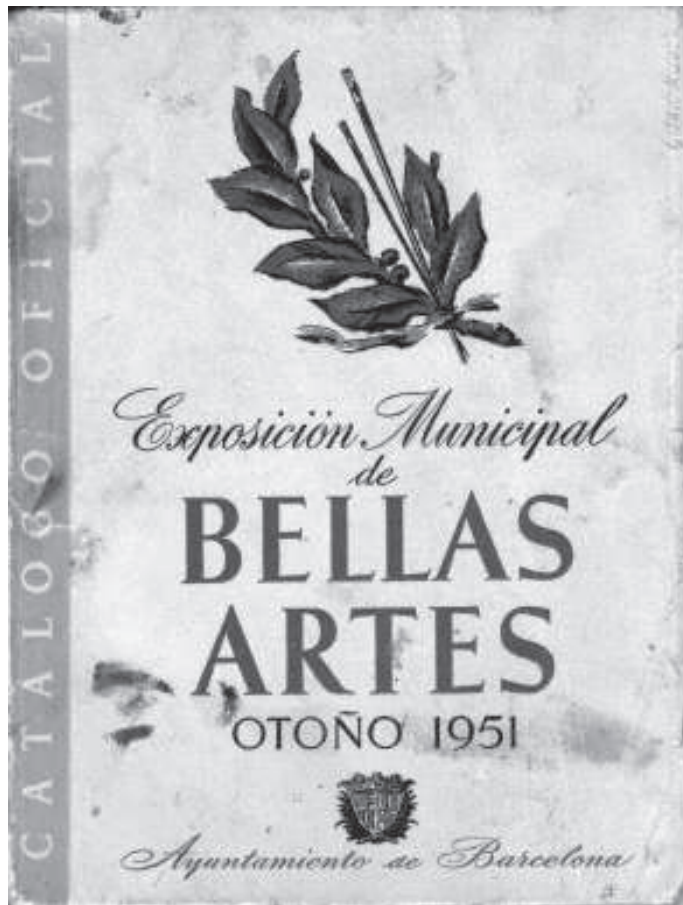
Grau Pujol ens descriu el butlletí *Montblanch* com una revista de caràcter mensual, tot i que amb variables temporals segons la disponibilitat i els recursos humans i materials. Aquesta disposava d'una edició habitual d'una dotzena de pàgines. De caràcter costumista, el mensual tractava temes diversos, fent èmfasi en els esdeveniments que tenien lloc a la vila ducal. Entre d'altres s'hi trobaven notícies, notes de centres oficials, una secció d'esports, una de meteorologia i també moltes col·laboracions, des de cartes de lectors a poesies⁴.

Entre d'altres esdeveniments que succeïen a la vila, trobem que el periòdic també s'interessava per aspectes culturals de la realitat comarcal, i d'aquelles gestes en les que destacaven habitants d'aquesta. En aquest sentit, s'hi poden llegir, també, referències al voltant de qüestions artístiques del constructor de teles figuratives.

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà

La mirada montblanquina

Maties Palau Ferré s'havia interessat des de petit pel dibuix i és aquesta afició la que marcarà profundament una vida dedicada a l'art. Després del conflicte bèl·lic que sacsejà primer la península (1936-1939), i després el conjunt del vell continent (1939-1945), el jove colorista es desplaça a Barcelona per formar-se en les tècniques pictòriques a l'Escola Superior de Belles Arts Sant Jordi.

Catàleg de l'Exposició Municipal de Barcelona. 1951. (Arxiu particular)

Allà assisteix a les ensenyances pròpies que s'impartien i comença a sobresortir pel seu estil que l'anirà fent inconfusible. Les seves pinzellades són seleccionades la tardor del 1951 per exposar-les en un esdeveniment

cultural organitzat per l'Ajuntament del cap-i-casal. *La revista Montblanch*, que s'havia creat poc abans, es fa ressò dels passos barcelonins de Palau Ferré. En la secció de «Noticiari» apunten, amb les formes típiques de l'època, que «*en la exposición Municipal celebrada en Barcelona, en el Palacio de Bellas Artes del Parque de la Ciudadela, con motivo de las fiestas de la Merced, fue seleccionada y expuesta una obra de nuestro compatriota Matías Palau Ferré*». La redacció remarcava, a més, que «*es de notar los progresos de este joven artista*».⁵

D'aquesta manera, ja a principis de la dècada dels cinquanta, el fet que l'artista montblanquí, que llavors vivia a Barcelona, participés en exposicions remarcables era un fet a destacar a les pàgines del mensual. El mateix tindria lloc el 1954, quan –després que Maties, el pintor, estigués present en d'altres certàmens– el Butlletí *Montblanch* fa èmfasi en la seva invitació al Saló d'Octubre, on es mostraven els nous valors de la pintura.

«*Nuestro compatriota D. Matías Palau Ferré, acudió con sus cuadros al llamado Salón de Octubre, alcanzando un señalado éxito del que se ocupaba el crítico del semanario Momento, reproduciendo uno de los cuadros. También en la cúpula del Coliseum y en el Salón del Hogar Moderno, también figuraban varias telas y cerámicas del joven Palau las cuales llamaron poderosamente la atención*».⁶

Com en l'exemple anterior, són habituals termes com «*compatriota*» o «*convecino*», insistint en la pertinença a la mateixa localitat del mitjà comunicatiu, per emfatitzar el caràcter montblanquí de la persona al voltant de qui s'està parlant. Així, els articulistes remarquen la seva vinculació amb la Conca per fer evident el nexa amb els lectors del mitjà i, al mateix temps, vincular la vila i la comarca a un referent d'èxit.

Per complementar les cròniques que parlen de Palau Ferré, *Montblanch. Boletín de cultura e información local* acostumava a assenyalar què en deia la premsa en les pàgines dedicades al món de l'art. Un exemple d'això el trobem el mes de març de 1955, on es fa referència a un reportatge que la històrica revista *Destino* va dedicar-li. «*Un reportaje sobre el joven pintor Matías Palau Ferré, del cual habla en términos muy favorables (...) el propio artista vierte sus principios sobre el Arte en forma muy brillante, concretamente sobre el estilo de pintura moderna en el que ostensiblemente milita el joven Palau*».⁷

El mateix recurs el trobem el 1955 coincidint amb la III biennial hispanoamericana, en la que el pintor també hi participà amb les seves preuades creacions. A més d'incloure uns paràgrafs apareguts a *Destino*, la redacció del mitjà apuntava que «*la crítica viene prestando especial atención a la obra que realiza el artista local Matías Palau Ferré. (...) Conoce la técnica y desarrolla ideas propias. Se le reconocen a Palau dotes de artista que puede llegar lejos. Así lo esperamos. En la Bienal figuran dos obras suyas*».⁸

VII Sal6n de Octubre.1954. (Arxiu particular)

Com en el cas precedent, per poder oferir al lector un criteri s6lid, sovint reproduïxen textualment all6 que els mitjans especialitzats detallaven. Així, a mode de titular o de frase destacaven alguna expressió o qualificatiu, però també, en ocasions, hi incorporen el conjunt de l'article, tot aportant-ne el text per a l'anàlisi.

És el cas, per exemple, de la notícia que aparegué el mes de juny de 1956 coincidint amb la presència dels quadres de Palau Ferré a la barcelonina

Sala Gaspar, sens dubte una de les més prestigioses de la capital catalana. En aquest cas, es farien presents les bones crítiques rebudes en *El Correo Catalán*, *La Vanguardia* i *Momento*. Amb aquestes aparicions a la premsa i veient com pujava l'art montblanquí, la crònica expressa que «*uno piensa en que efectivamente Montblanch es Villa esencialmente artística y que sus hijos, al menos por lo que a la pintura se refiera, tienen condiciones para triunfar. (...) De Palau Ferré tenemos más datos, pues incluso pudimos oír una «entreviu» a través de Radio Nacional de España en Barcelona*».⁹

S'afegia, per tal de que hom compregués la transcendència dels fets, que «*con lo dicho queda evidente que en el mundillo artístico de Barcelona, la presencia de Montblanch es ostensible y prestigiosa. Una razón de más para felicitar desde el Boletín a nuestros conciudadanos y el deseo de que continúen sus éxitos que, en definitiva, son también éxitos de Montblanch*»¹⁰. Aquesta era una crònica signada per Monsalbus, pseudònim utilitzat per l'advocat Francesc Badia Batalla, instal·lat a la ciutat comtal, des d'on feia cròniques barcelonines i d'altres col·laboracions amb propostes econòmiques i de futur¹¹.

I si s'havia parlat de la presència del pintor a Barcelona, el seu pas a Madrid també serà comentat dins de l'apartat de «*Miscelanea mensual*». En aquestes pàgines del mes de juny de 1957, poc després de festejar les seves innovadores visions del figurativisme a la capital catalana, feien èmfasi en que també a Madrid les seves pintures eren molt valorades. «*En Madrid abrió una exposición de pintura y cerámica, nuestro convecino D. Matias Palau Ferré. Las obras de este artista siempre despiertan curiosidad por lo atrevido de su concepción*»¹².

Es tractava d'una mostra organitzada al reconegut Ateneo, seu de debats i reflexions, l'èxit de la qual va moure el Centre Català de Madrid a organitzar un sopar d'homenatge a l'ideòleg d'aquelles figures femenines de colors intensos. *Montblanch* constata que l'aterratge de l'artista a l'Estat no havia passat desapercebut ja que «*mereció esta exposición ponderados elogios de la crítica madrileña, y obtuvo buen éxito de venta*»¹³. Al mateix temps, els seus redactors, feien constar la seva satisfacció pels resultats obtinguts, i és així com «*por lo expuesto celebramos que esta su primera salida a Madrid, haya sido para nuestro artista un jalón importante en su carrera*»¹⁴.

Després de Barcelona i Madrid, era el moment de conèixer de primera mà l'entorn internacional de la pintura contemporània, l'epicentre formatiu d'aquells que embrancats en allò cultural formaven part del món artístic. És així com París, la sempre somniada ciutat de les llums, formaria part també del seu imaginari tangible. A partir d'aleshores el seu pas parisenc sempre l'acompanyarà, els aprenentatges rebuts i aquells amb qui compartí visions artístiques. Com no podia ser d'una altra manera, la revista montblanquina se'n faria ressò. Deien, des de *Montblanch*, que «*ha obtenido una beca para cursar estudios de pintura en París, el artista local Matías Palau Ferré, el cual ha partido ya hacia dicha capital francesa. Le deseamos un provechoso éxito*».¹⁵

Palau Ferré a París. (Arxiu particular)

El mitjà, que ja des del gener de 1960 expressava clarament la seva voluntat d'ampliar el seu camp d'actuació pel del conjunt de la Conca – canviant en el subtítol el terme «local» pel de comarcal», com recorda Grau Pujol¹⁶ exposava al juliol del mateix any que «*en un reciente número de la revista «Destino» se publicava un artículo del crítico Juan Cortés sobre las pinturas religiosas del artista local Matías Palau Ferré realizadas últimamente, elogiándolas mucho y reproduciendo varias de ellas*»¹⁷. Art religiós, que Palau Ferré elaborava en parèntesis montblanquins de la seva estada francesa. Les peces esmentades formarien part del conjunt de repòs de Vallfogona de Riucorb, i que també seria lloat pel literat Jaume Ferran en altres articles.

Ja amb l'experiència de París, el polifacètic poeta dels colors, apostava per consolidar un espai a Montblanc per quan decidís tornar de nord enllà, de la grata experiència a l'Hexàgon. Amb aquest objectiu tira endavant un estudi que pugui ser el centre de la seva creació. La premsa se'n fa ressò i *Montblanch* anuncia que «*el artista local Matías Palau Ferré, acaba de construir un estudio y horno para cocer cerámica, en unos terrenos contiguos a la salida de nuestra Villa con dirección a Espluga de Francolí*»¹⁸.

Però aquest serà, com s'apuntava, espai creatiu per al futur, quan ideï de nou al seu paradís. Mentrestant, la seva mirada continuava fixada en l'*sky line* de París. «*Asimismo ha obtenido una beca, la segunda, para asistir en París a unos cursos sobre escultura y pintura, hacia cuya capital parte en breve para pasar varios meses de estudio*»¹⁹. Davant d'una notícia així, no s'estaven d'afegir la felicitació per part del rotatiu. «*Deseamos al amigo Palau Ferré que le continúe la vena de aciertos y éxitos en su carrera artística*»²⁰. I la seva carrera artística, que deia la premsa de la Conca, continuava endavant, amb propostes i col·laboracions arribades d'aquí i d'allà. Així el descriurà

Palau Ferré al seu estudi de Montblanc. (Arxiu particular)

el cronista de *Montblanch* als primers seixanta: «*El artista montblanquense Matías Palau Ferré, que dedica su quehacer a las dos facetas del Arte que son la pintura y la cerámica, viene des de tiempo consolidando su nombre dentro del mundillo artístico y logrando que su obra sea cada días más estimada y considerada por amplios sectores atentos a estas manifestaciones culturales*»²¹.

I aquesta estima i consideració té una vessant internacional que cada vegada agafarà més protagonisme. Les seves estades a París hi tindran molt a veure, i és que allà, copsarà la tradició pictòrica francesa, però també la italiana, i ampliarà visions al voltant de les tendències escultòriques de l'Europa de l'est. Al gener de 1962 hom explicava als habitants de la Conca a través de les pàgines del mensual que «*uno de los últimos éxitos por Palau ha sido la Exposición celebrada hace algún tiempo en París (...) que ha merecido muchos elogios de los críticos alcanzando por consiguiente una destacada resonancia*»²². Citaven *Destino*, però també diaris del país gal com *Le Figaro Littéraire*, o *Masques et Visages*.

La redacció se sentia particip dels èxits d'aquells que, havent nascut a les seves poblacions, excel·lien en els camps artístics. És així com fan constar que els seus integrants «*celebramos sinceramente los éxitos de este montblanquense, cuya exhibición de diversos ejemplares de su pintura y cerámica, en el escaparate de su domicilio de la calle River, ha tomado ya carta de naturaleza y viene a constituir un renovado exponente del desarrollo progresivo de su obra artística, a la vez que constituye también para todos un motivo más de satisfacción en el ámbito de las cosas culturales*»²³.

És en aquest mateix 1962 quan *Montblanch* desapareix com a publicació de la Conca. Així, com a font històrica, les cròniques parisenses són els darrers temes de Palau Ferré tractats per la revista comarcal que desapareixen llavors, amb tot el llegat informatiu acumulat des dels primers cinquanta. Les cròniques de Palau Ferré a París, però, no finalitzen aquí, i és que són les cròniques catalanes i internacionals les que també ens parlen del pintor d'aquells anys i les que ens segueixen el fil cronològic del pintor en la tornada de França.

En tot cas, la vocació de *Montblanch* com a periòdic estretament vinculat a la Conca era una evidència. I així, en l'exemple parisenc de Maties, el pintor, les cròniques finalitzen amb un sincer «*este Boletín felicita a Palau por el éxito particular de su exposición en París, y en general por su carrera artística que al prestigiar al autor realza también el nombre de Montblanch*»²⁴.

Idees i conceptes

A partir de les diverses notícies que van anar apareixent a la revista mensual de la Conca de Barberà entre 1950 i 1962 –anys en què va ser activa la publicació–, podem extreure'n algunes consideracions de caràcter general al voltant del tractament de la figura de Maties Palau Ferré per part de *Montblanch. Boletín de cultura e información local*.

A grans trets es constata que ja a la dècada dels cinquanta, amb les primeres exposicions a Barcelona, *Montblanch* es fa ressò dels passos que va fent l'artista montblanquí. Des d'aleshores, la revista anirà seguint la seva trajectòria i, si bé no informa de cada una de les mostres o participacions del

pintor en el món de l'art, sí que en va fent referència d'una manera constant al llarg dels anys. Els temps barcelonins, així com el seu pas a Madrid i París seran el centre d'interès, però també qüestions pròpies de la vila, com la construcció del seu estudi, que esdevindrà centre de les seves creacions.

Pel que fa al tractament de les informacions, la redacció de *Montblanch* evidencia en les cròniques la vinculació de Palau Ferré amb el municipi. Així mateix, i d'una manera afectiva, hi afegeixen una opinió del mitjà en el sentit de desitjar una prosperitat en el camí pictòric emprès. Per tal de valorar-ne els aspectes artístics, tendeixen a copsar què es diu d'ell en la premsa catalana o internacional i quins són els adjectius o aspectes que més en destaquen els especialistes.

Interès informatiu, vinculació emocional i desig d'èxit serien conceptes que podríem enllaçar amb les notícies de Palau Ferré a *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*. Així, en aquestes pàgines s'ha pogut evidenciar un punt de vista basat en la proximitat dels mitjans de comunicació locals als esdeveniments de la vila i als montblanquins que obtenien reconeixement per la seva tasca i les seves creacions. Aquesta és, doncs, una mostra més dels vincles entre la població emmurallada i el colorista figuratiu, ja que, com feien referència des del mitjà, els èxits de Palau Ferré són també els èxits de Montblanc.

Rebuda: Maig 2014

Valoració: Sofia Mata de la Cruz (URV i Directora del
Museu Diocesà de Tarragona)

Acceptació: Juliol 2014.

Notes

- 1.- L'article segueix la línia d'estudi al voltant del vincle entre l'artista i la seva població natal que es féu evident a l'article que va publicar-se l'any passat en aquestes mateixes pàgines, això és, MARCO PALAU, Francesc. «Montblanc i la Conca de Barberà i el pintor Maties Palau Ferré: imaginari, obra i referència», *Aplec de Treballs* (Montblanc), 31 (2013), p. 179-190 .
- 2.- Pel que fa a la premsa de la comarca, destaca del primer terç del segle XX *La premsa i la història a la Conca de Barberà 1889-1939*. Montblanc, 1995. Pel que fa al periòdic *Montblanch*, vegeu Josep M. GRAU PUJOL, «Montblanch. Boletín de cultura e informació local (1950-1962)». *La premsa comarcal a la Conca de Barberà durant el règim franquista*. Montblanc: 2010, p.78-110. També se'n parla, entre d'altres, al clàssic Jaume GUILLAMET. *La premsa comarcal. Un model català de periodisme popular*. Barcelona, 1983. Sobre la premsa més actual de la Conca, cal tenir present tres articles que van aparèixer al número 24 de *Aplec de Treballs*, això és: Ignasi SOLER, «Premsa local, premsa vital». *Aplec de Treballs*, (Montblanc), 24 (2006), p. 10-11; Francesc FÀBREGAS i BONET, «Vint-i-cinc anys de premsa local i comarcal», *Aplec de Treballs* (Montblanc), 24 (2006), p. 12-13; J. M. GRAU PUJOL, «Radiografia de la comunicació local a la Conca de Barberà». *Aplec de Treballs*, (Montblanc), 24 (2006), p. 14-40. Així mateix, entre el 2011 i el 2012, als successius números del *Foradot*, revista bimensual de Montblanc dirigida per Josep Maria Contijoch, s'anaren detallant els principals temes que havia tractat *Montblanch*.
- 3.- J. M. GRAU PUJOL, »Montblanch., *op. cit.*, p.88
- 4.- Ibidem, p.78-110. En aquest sentit detalla que l'adreça teòrica era al carrer Major, A, tot i que no tenia una funcionalitat real i que s'imprimia al taller de la vídua d'Artur Monmany, família del promotor de la publicació.
- 5.- «Noticiari», *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 d'octubre de 1951, p. 7. L'accés a les fonts originals de la premsa comarcal catalana, com és el cas de *Montblanch* s'ha simplificat en els darrers anys. Així, a més de les col·leccions privades en paper o les que formen part d'institucions públiques, en l'actualitat també poden trobar-se els números digitalitzats.
- 6.- «Noticiari», *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 de novembre de 1954, p. 10.
- 7.- «Montblanquenses en la premsa», *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 de març de 1955, p. 9.
- 8.- «Un artista local en la III Bienal Hispanoamericana». *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 d'octubre de 1955, p. 5.
- 9.- «Artistas de Montblanch en Barcelona», *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 de juny de 1956, p. 17.
- 10.- «Artistas de Montblanch en Barcelona», *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 de juny de 1956, p. 18.
- 11.- Sobre la relació entre el pseudònim Monsalbus i Francesc Badia us remetem a l'article esmentat, de JM. Grau, «Montblanch, *op. cit.*, p.84.
- 12.- «Noticiari», *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 de juny de 1957, p. 10.
- 13.- «Matías Palau Ferré expuso en Madrid». *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 de juny de 1957, p. 6.
- 14.- «Matías Palau Ferré expuso en Madrid», *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 de juny de 1957, p. 6.
- 15.- «Noticiari». *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 de febrer de 1959, p. 6.
- 16.- J. M. GRAU PUJOL,. «Montblanch, *op. cit.* p.79.
- 17.- «Noticiari», *Montblanch. Boletín de cultura e informació local*, (Montblanc), 1 de juliol de 1960, p. 7.

- 18.- «Noticiario», *Montblanch. Boletín de cultura e información local* (Montblanc), 1 de gener de 1961, p. 6.
- 19.- «Noticiario», *Montblanch. Boletín de cultura e información local*, (Montblanc), 1 de gener de 1961, p. 6.
- 20.- «Noticiario», *Montblanch. Boletín de cultura e información local*, (Montblanc), 1 de gener de 1961, p. 6.
- 21.- «Matias Palau Ferré expone su obra en Paris». *Montblanch. Boletín de cultura e información local*, (Montblanc), 1 de gener de 1962, p. 8.
- 22.- «Matias Palau Ferré expone su obra en Paris». *Montblanch. Boletín de cultura e información local*, (Montblanc), 1 de gener de 1962, p. 8.
- 23.- «Matias Palau Ferré expone su obra en Paris». *Montblanch. Boletín de cultura e información local*, (Montblanc), 1 de gener de 1962, p. 9.
- 24.- «Matias Palau Ferré expone su obra en Paris». *Montblanch. Boletín de cultura e información local*, (Montblanc), 1 de gener de 1962, p. 9.